

Брил ь Юлія Олександрівна – викладач кафедри теорії та практики управління Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» (м. Київ, Україна). E-mail: Julia_Bril@ukr.net

Bryl Yuliia Oleksiivna – Lecturer of the Department of Theory and Practice Management of National Technical University of Ukraine «Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute» (Kyiv, Ukraine). E-mail: Julia_Bril@ukr.net

УДК 378:005.342

ІННОВАЦІЇ У ВИЩІЙ ОСВІТІ ЯК ЗАПОРУКА СТАЛОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ КРАЇНИ

Н. С. Гарань

У пропонованій статті на підґрунті аналізу науково-педагогічної літератури, дисертаційних досліджень, монографій, публікацій зроблено уточнення поняття «інноваційна педагогічна діяльність». Визначено, що проблема впровадження інноваційних освітніх технологій у навчальний процес вищих навчальних закладів на сьогодні набуває надзвичайної актуальності. Проаналізувавши науково-педагогічні джерела, було з'ясовано, що інноваційна освіта – це певна сума знань, умінь і навичок, поглядів та переконань, які були отримані в процесі інноваційного навчання у вищому навчальному закладі або шляхом самоосвіти.

Ключові слова: інновації, вищий навчальний заклад, студент, інноваційна діяльність педагога, освітній простір, майбутня професійна діяльність

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими і практичними завданнями. Стабільне й ефективне функціонування системи вищої освіти України є одним із ключових напрямків державної політики, від вдалого вирішення якого безпосередньо залежить успішність проведених реформ у всіх галузях. З огляду на передовий досвід провідних економічно розвинених країн світу, для того, щоб економіка успішно розвивалася, необхідно реалізовувати інноваційні освітні проекти, що створюють сприятливі умови для прориву освітніх технологій окремих напрямів і сприяють забезпеченню розвитку особистісних якостей, а також підготовці майбутніх фахівців, здатних у майбутньому засвоїти та впроваджувати новітні технології.

Сьогодні витрати на підготовку майбутніх висококваліфікованих кадрів можна порівняти з довгостроковими й ефективними інвестиціями, коли ключову позицію займає не лише загальна сума знань, а й придбання необхідних професійних компетенцій, формування навичок самостійного здійснення пошуку, аналізу й обробки необхідної інформації тощо. Крім того, навчальний процес у сучасному вищому навчальному закладі повинен бути зорієнтований на реальну практичну діяльність. Що у свою чергу вимагає від закладів вищої освіти інтеграції фундаментальної науки, процесу освіти і виробництва.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковане вирішення даної проблеми і на які спирається автор. Проведений нами аналіз досліджень і публікацій дозволяє стверджувати, що різні аспекти даної проблеми були предметом наукових пошуків. Зокрема, колективна монографія «Інновації у вищій освіті: проблеми, досвід, перспективи» присвячена актуальній проблемі впровадження інновацій у навчально-виховний процес ВНЗ. Авторами зроблено аналіз основних інноваційних тенденцій у контексті євроінтеграційних і глобалізаційних світових процесів у сфері вищої освіти; висвітлено концептуальні засади та методологічні підходи до вищої освіти в умовах інформаційного суспільства; практику впровадження освітніх інновацій у професійній освіті; інноваційні методичні аспекти підготовки студентів у вищій школі. Розглянуто загальні освітні інноваційні процеси, що спираються на сучасні методологічні підходи; особливості розробки та впровадження у навчальну діяльність інноваційних технологій професійного становлення сучасного фахівця [4].

Результати тривалого творчого пошуку, здійсненого науковими школами Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка, представлено у праці «Інновації у професійно-педагогічній підготовці майбутнього вчителя: методологічні, змістові та методичні засади». Науковцями визначено ключові методологічні підходи до оновлення системи професійно-педагогічної підготовки сучасного українського вчителя, окреслено пріоритети забезпечення випереджального характеру змісту та методів професійно-педагогічної підготовки [5].

У монографії «Теоретичні і практичні аспекти розвитку креативної освіти у вищій школі» проаналізовано загальні інноваційні тенденції в сфері педагогічної освіти в контексті сучасних методологічних підходів; особливості розробки та впровадження у навчальну діяльність інноваційних технологій у процесі педагогічної освіти майбутніх учителів;

висвітлено сучасні методики підготовки майбутнього фахівця; методики формування в старшокласників громадянських і морально-ціннісних орієнтацій та розумових здібностей [9].

Автори монографії «Організаційно-педагогічні засади інноваційного розвитку загальноосвітніх навчальних закладів» розкривають теоретичні засади інноваційного розвитку загальноосвітнього навчального закладу та досліджують його рівні у контексті сучасної педагогічної інноватики, надають практичну характеристику змісту інноваційних змін відповідно до рівнів інноваційного розвитку; визначають організаційно-педагогічні умови, що забезпечують не лише інноваційний розвиток, але й становлення якісно нової та ефективної системи шкільної освіти [8]. Ігнатович О. вивчалися психологічні основи розвитку фахової інноваційної культури педагогічних працівників [3].

Дисертація О. Шапран присвячена дослідженню методологічних, наукових, організаційних і методичних засад системи інноваційної підготовки майбутнього вчителя в умовах навчально-науково-педагогічних комплексів; здійснено структурний аналіз підготовки фахівців у рамках педагогічних комплексів як інноваційної системи, запропоновано модель професійної інноваційної підготовки вчителів за умов ННПК, визначено оптимальні шляхи її здійснення [10]. У науковому виданні Дичківської І. розкрито особливості та сутність педагогічної технології, загальні засади педагогічної інноватики й інноваційної діяльності педагога, а також найпоширеніші в дошкільній і початковій освіті інноваційні практики. Ідеться в ньому і про особистісні аспекти готовності педагога до інноваційної діяльності з урахуванням сучасних пріоритетів освіти [2].

У статті К. Аймедова, Н. Сердюк розглянуто поділ технологій навчання на традиційні та інноваційні. Проаналізовано основні види новітніх технологій, що використовуються під час фахової підготовки студентів; досліджено роль новітніх педагогічних технологій у підготовці студентів до професійної діяльності; визначено перспективи та особливості впровадження інноваційних технологій навчання у закладах вищої освіти [1, с. 8-10]. У публікації В. Кушнір, Г. Кушнір, Н. Рожкової інноваційність освіти розглядається в контексті тенденцій розвитку суспільства. Виокремлюються особливості традиційної й інноваційної освіти, порівнюються можливості традиційного й інноваційного навчання у формуванні та розвитку особистості учня, студента, вчителя, викладача, розкривається сутність інноваційності освіти як дидактичного принципу [7, с. 3-8].

Виділення раніше не вирішених частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття Аналіз наукових досліджень і публікацій доводить, що означена проблема все ще недостатньо вивчена та потребує подальшого дослідження, оскільки має більш широкий і глибокий зміст.

Цілі статті (постановка завдання). Мета статті полягає у дослідженні проблеми ефективного впровадження та використання інновацій у навчально-виховному процесі сучасного вищого навчального закладу.

Викладення основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. В умовах євроінтеграційних спрямувань і глобалізаційних змін, що відбуваються в Україні, саме інновації займають позицію стрижневого чинника її економічного, соціального та культурного розвитку, що у свою чергу, потребує створення нової інноваційної моделі освіти. Інноваційна освіта має дуже тісний зв'язок як із новітніми інформаційними підходами до організації освітнього процесу, так і з вимогами реформування всіх сфер суспільного життя, вона націлена на майбутнє, а також носить випереджаючий характер і змальовує перспективні напрямки розвитку освіти.

У більшості проаналізованих нами джерел інновація розглядалася як результат діяльності, або як наслідок нового підходу до соціальних, у тому числі й освітніх послуг. Сучасні інновації найчастіше являють собою певний інструмент, який надає можливість отримання економічного, соціального, освітнього та наукового ефектів, що, безперечно, сприяє, переходу вищого навчального закладу на якісно новий рівень. Науковець О. Ігнатович розглядає інноваційну освіту як підготовчий етап до інноваційної діяльності, що складається із «засвоєння педагогом спеціальних теоретичних знань і практичних навичок, необхідних для створення, сприйняття, реалізації і використання педагогічних інновацій» [3, с. 48]. Поняття «інновації в освіті» групою дослідників сформульовано як – «процес творення, запровадження та поширення в освітній практиці нових ідей, засобів, педагогічних та управлінських технологій, у результаті яких підвищуються показники (рівні) досягнень структурних компонентів освіти, відбувається перехід системи до якісно іншого стану» [4, с. 62]. О. Шапран, зробивши ґрунтовний аналіз сучасних підходів у загальній педагогіці до визначення поняття «інновація» й «освіта», пропонує наступне визначення: «Інноваційна освіта – сума систематизованих знань, умінь і навичок, поглядів та переконань, які отримані в процесі

інноваційного навчання в навчальному закладі або шляхом самоосвіти» [10, с. 43].

Ми погоджуємося з думками провідних науковців і будемо розглядати інноваційну педагогічну діяльність як цілеспрямовану комплексну діяльність, яка складається із сукупності операцій і дій, відповідно до головних етапів інноваційного процесу, спрямовану на вдосконалення навчально-виховного процесу в освітньому закладі, а також забезпечення особистісного розвитку студента та саморозвитку педагога.

Реалії сьогодення спричинили виникнення нагальної потреби у фахівцях, які глибоко усвідомлюють своє місце в соціумі, легко орієнтуються в реформаційних процесах, ґрунтовно володіють теоретичними знаннями, професійними вміннями та навичками, можуть вдало діяти в складних економічних умовах. Вища освіта повинна бути спрямована на формування особистості, здатної швидко орієнтуватися й адаптуватися в мінливих умовах інформаційного суспільства.

Не викликає жодних сумнівів той факт, що успішна реалізація завдань, пов'язаних з інтеграцією системи освіти України у світовий освітній і науковий простір дасть можливість підвищити загальний рівень освіти України до щабель існуючих міжнародних вимог, створити сприятливі умови для розвитку кожної окремої особистості, формування конкурентоспроможних фахівців, що стане запорукою прогресивного руху до світових стандартів, сталого економічного та соціального рівнів, забезпечення рівних прав і свобод, а в кінцевому підсумку приєднання України до лав розвинених країн світу.

Сучасна система вищої освіти стикається з низкою проблем, серед яких можна виділити зниження ступеню її інвестиційної привабливості, недостатньо високий рівень конкурентоспроможності випускників, невідповідність вимогам ринку праці. Також слід зауважити, що підготовка фахівців не завжди відповідає реальним запитам роботодавців.

Соціокультурні тенденції розвитку, формування постіндустріального суспільства, процеси глобалізації, науково-технологічний прогрес потребують докорінних перетрубацій освітньої галузі, ключовим завданням якої стає формування новітнього покоління молодих людей, здатних інноваційно мислити, більш плідно засвоювати систему знань і ефективно використовувати їх у майбутній професійній діяльності.

Сучасна інноваційна освіта – це освіта, що постійно вдосконалюється, перебуває у постійному русі, пошуку нових підходів, способів, засобів для успішного вирішення актуальних освітніх проблем. Інноваційна освіта зорієнтована на інтелектуальний, творчий розвиток особистості,

формування креативного мислення тощо. Не викликає жодних сумнівів той факт, що інноваційна освіта являє собою ключовий інструмент інноваційного розвитку такого суспільства, в якому освіта стає найвищою людською цінністю.

Говорячи про інноваційну освіту, не можна залишити поза увагою низку вимог, які виставляє до сучасної системи вищої освіти економічна сфера. ВНЗ України мають суттєво змінити підхід до подання навчальної інформації: викладач повинен спрямовувати студентів не лише на сліпе копіювання та засвоєння певного об'єму інформації, але навчити їх самостійно знання отримувати, а також застосовувати на практиці, формувати в студентів нетипове бачення, креативне мислення та творчий підхід до вирішення поставлених завдань.

Висновки і перспективи подальших досліджень.

Постіндустріальний тип розвитку провідних країн світу характеризується глобалізацією економічних процесів, зростанням конкуренції на ринку праці, стрімким старінням продуктів і технологій. В означених умовах ключовим чинником, що зумовлює здобутки певної організації, окресленого регіону, або країни у цілому в тривалій перспективі, стає саме людський потенціал, інтелектуальний ресурс нації. Набуті під час навчання знання, уміння та навички виступають основою капіталу країни, визначаючи конкурентоспроможність економічних систем, вони являють собою ключовий потенціал розвитку держави.

Креативно мислити, постійно самовдосконалюватися, використовувати інноваційні технології, творчо підходити до вирішення виникаючих проблем – вимога часу й обов'язок кожного свідомого працівника, професіонала високого рівня. Тільки завдяки цьому можна працювати в дусі часу, навчати та виховувати нову генерацію свідомих громадян. Гармонійне поєднання накопиченого практичного досвіду роботи з інноваційними ідеями забезпечить бажаний результат педагогічної діяльності: виховати психологічно та духовно здорове покоління громадян, здатних відбудувати нову, процвітаючу Україну.

В наступних працях плануємо висвітлити практичний досвід роботи педагогічних працівників ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет» із впровадження у навчально-виховний процес інноваційних технологій, створення дистанційних курсів, електронних підручників тощо.

Література

1. Аймедов К.В. Застосування інноваційних технологій навчання у системі вищої освіти / К. В. Аймедов, Н. М. Сердюк // Молодий вчений. – 2015. – № 2. – С. 8-10.
2. Дичківська І. Інноваційні педагогічні технології / І. Дичківська. ; вид. 2-ге, доп. – К.: Академвидав, 2012. – 352 с.
3. Ігнатюк О. М. Психологічні основи розвитку фахової інноваційної культури педагогічних працівників : монографія / Олена Михайлівна Ігнатюк. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 288 с.
4. Інновації у вищій освіті: проблеми, досвід, перспективи : монографія / [за ред. П. Ю. Сауха]. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. Івана Франка, 2011. – 444 с.
5. Інновації у професійно-педагогічній підготовці майбутнього вчителя: методологічні, змістові та методичні засади: монографія [за ред. проф. А. А. Сбруєвої]. – Суми : Видавництво «МакДен», 2011. – 432 с.
6. Козлова О., Миленкова Р. Інноваційна культура: сутнісні характеристики: монографія / О. Козлова, Р. Миленкова. – Суми : СумДПУ ім. А.С.Макаренка, 2007. – 140 с.
7. Кушнір В., Кушнір Г., Рожкова Н. Інноваційність освіти як дидактичний принцип / В. Кушнір, Г. Кушнір, Н. Рожкова // Рідна школа. – 2012. – № 6 (990). – С. 3-8.
8. Організаційно-педагогічні засади інноваційного розвитку загальноосвітніх навчальних закладів : монографія / Г. Д. Щекатунова, В. В. Тесленко, А. Д. Цимбалару та ін. ; [за ред. Г. Д. Щекатунової]. – К. : Пед. думка, 2013. – 264 с.
9. Теоретичні і практичні аспекти розвитку креативної освіти у вищій школі: монографія / [за ред. О.А. Дубасенюк]. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2012. – 284 с.
10. Шапран О.І. Система інноваційної підготовки майбутнього вчителя в умовах навчально-науково-педагогічних комплексів. : Дис... д-ра наук: 13.00.04 / О.І. Шапран; Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова. – К., 2008. – 412 с.

ИННОВАЦИИ В ВЫСШЕМ ОБРАЗОВАНИИ КАК ЗАЛОГ УСТОЙЧИВОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ СТРАНЫ

Н. С. Гарань

В предлагаемой статье на основе анализа научно-педагогической литературы, диссертационных исследований, монографий, публикаций уточнено понятие «инновационная педагогическая деятельность». Определено, что проблема внедрения инновационных образовательных технологий в учебный процесс высших учебных заведений сегодня приобретает чрезвычайную актуальность. Проанализировав научно-педагогические источники, было выяснено, что инновационное образование – это определенная сумма знаний, умений и

навыков, взглядов и убеждений, полученных в процессе инновационного обучения в высшем учебном заведении или путем самообразования.

Ключевые слова: *инновации, высшее учебное заведение, студент, инновационная деятельность педагога, образовательное пространство, будущая профессиональная деятельность.*

INNOVATIONS IN HIGHER EDUCATION AS A GUARANTEE OF SUSTAINABLE ECONOMIC DEVELOPMENT OF THE COUNTRY

N. S. Haran

In the given article on the basis of the analysis of scientific and pedagogical literature, dissertation researches, monographs, publications, the clarification of the concept of «innovative pedagogical activity» has been made. It is determined that the problem of introducing innovative educational technologies into the educational process of higher educational institutions today is becoming extremely urgent. On analyzing the scientific and pedagogical sources, it has been found that innovative education is a certain amount of knowledge, skills and abilities, views and beliefs that are received in the process of innovative learning in a higher educational institution or through self-education.

Key words: *Innovations, higher educational institution, student, pedagogue's innovative activity, educational space, future professional activity.*

Гарань Наталія Станіславівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки вищої школи ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет» (м. Слов'янськ, Україна). E-mail: garan_nat@i.ua.

Haran Natalia Stanislavivna – PhD in Education, Associate Professor of the Chair of Pedagogy of Higher School of Donbass State Pedagogical University (Sloviansk, Ukraine). E-mail: garan_nat@i.ua.